

ІНТЕГРАЦІЯ ПСИХОАНАЛІТИЧНОГО ПІДХІДУ ТА ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ У РЕАБІЛІТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

Кононова М.М.

kononovam030@gmail.com

Гончарова Н.О.

goncharova.poltava@gmail.com

Бурлаков А.О.

andeburl@gmail.com

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

Після завершення бойових дій українські ветерани стикаються з численними викликами при поверненні до мирного життя. Одним із ключових аспектів цього процесу є зміна часової перспективи — способу, яким індивід сприймає та оцінює своє минуле, теперішнє та майбутнє. Розуміння особливостей часової перспективи ветеранів може сприяти розробці ефективних стратегій підтримки їх адаптації до цивільного життя.

Метою даного дослідження є аналіз особливостей часової перспективи українських ветеранів війни в контексті їх адаптації до цивільного життя, з урахуванням психоаналітичного підходу до розуміння впливу травматичного досвіду на сприйняття часу.

Часова перспектива є важливим психологічним конструктом, що визначає, як індивід сприймає та інтерпретує свій життєвий досвід у часовому контексті. Згідно з теорією Зімбардо, часову перспективу можна поділити на п'ять основних типів: позитивне минуле, негативне минуле, гедоністичне теперішнє, фаталістичне теперішнє та майбутнє [1]. У ветеранів війни, особливо тих, хто пережив травматичні події, часто спостерігається домінування негативного минулого та фаталістичного теперішнього, що ускладнює їх адаптацію до мирного життя.

Психоаналітичний підхід дозволяє глибше зрозуміти, як травматичний досвід впливає на сприйняття часу. Травма розглядається як подія, що порушує лінійність часу, створюючи "заморожений" стан, де минуле постійно впливає на теперішнє та майбутнє. Концепція *Nachträglichkeit* описує, як первинний травматичний досвід може бути переосмислений лише згодом, коли психіка готова до його інтеграції [2]. Це призводить до фрагментації часової перспективи, де минуле домінує над теперішнім, а майбутнє сприймається як невизначене або загрозове.

У ветеранів війни це може проявлятися у формі постійного переживання бойових подій, відчуття відчуженості від теперішнього та труднощів у плануванні майбутнього.

У контексті України, де війна триває вже понад десять років, більшість ветеранів стикаються з труднощами при поверненні до цивільного життя. Багато з них відчують втрату ідентичності, труднощі у встановленні соціальних зв'язків та проблеми з психічним здоров'ям. Ці фактори можуть поглиблювати негативну часову перспективу та ускладнювати адаптацію.

Одним із підходів до корекції часової перспективи є терапія часової перспективи (ТРТ), яка спрямована на балансування сприйняття минулого, теперішнього та майбутнього. Дослідження показують, що така терапія може бути ефективною у зменшенні симптомів посттравматичного стресового розладу та покращенні психологічного благополуччя ветеранів [3,4].

Інтеграція психоаналітичного підходу та теорії часової перспективи дозволяє глибше зрозуміти внутрішній світ ветеранів та розробити ефективні стратегії терапії. Психоаналітична терапія допомагає виявити та опрацювати несвідомі конфлікти, пов'язані з травмою, тоді як ТРТ спрямована на корекцію сприйняття часу. Разом ці підходи сприяють формуванню цілісної особистості, здатної до адаптації та розвитку в мирному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Zimbardo P. G., Boyd J. N. Putting time in perspective: a valid, reliable

individual-differences metric. Journal of personality and social psychology. 1999. Vol. 77, no. 6. P. 1271–1288. URL: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.6.1271>

2. Trauma and the disruption of temporal experience: a psychoanalytical and phenomenological perspective / S. Mezzalana et al. The American journal of psychoanalysis. 2023. URL: <https://doi.org/10.1057/s11231-023-09395-w>

3. Time perspective therapy: A new time-based metaphor therapy for PTSD / R. M. Sword et al. Journal of loss and trauma. 2014. Vol. 19, no. 3. P. 197–201. URL: <https://doi.org/10.1080/15325024.2013.763632>

4. Malekiha M., Moradi B. Effectiveness of time perspective therapy on increasing psychological well-being and happiness in veterans with PTSD. Iranian journal of war and public health. 2019. Vol. 11, no. 3. P. 153–159. URL: <https://doi.org/10.29252/ijwph.11.3.153>

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У ЖИТТЄПРОСТОРИ ГРОМАДИ

Котломанітова Г.О.

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

kotlomanitovago@gsuite.pnpu.edu.ua

В умовах російсько-української війни з'являється необхідність у консолідації зусиль усього суспільства для протистояння ворогу та для вирішення життєво важливих питань. Чимало громадян опиняються в складних життєвих обставинах, потребують фахової психосоціальної допомоги й підтримки. Соціальна сфера покликана реагувати на гострі виклики в країні й зреалізувати політику соціального добробуту й надання соціальних послуг відповідно запитів і потреб. Однак, у малих територіальних громадах меншою мірою розвинена інфраструктура сервісних соціальних послуг. Базові державні соціальні установи фокусуються здебільшого у великих населених пунктах, адміністративних